

o ochranu závodu proti zákerným útokom nepriateľa a v prípade ohrozenia závodu organizovať v dohode so správou závodu a s úradmi evakuáciu strojov, surovín, výrobkov atď.

Prípadné spory medzi závodným výborom a správou závodu predložia sa na riešenie okresného národného výboru, eventuálne povereníkovi Slovenskej národnej rady pre veci hospodárske.

Závodné výbory nech pracujú všade v úzkom spojení so všetkým robotníctvom závodu. Pri vybavovaní vojnových dodávok nech mobilizujú všetko robotníctvo k obetavej práci, aby naši bojovníci na fronte dostali všetko, čo im naše závody môžu poskytnúť.

Nech z každého závodu urobia pevnosť nášho národného osloboditeľského boja.

Pravda, 18. 10. 1944, čís. 34. „Hlavné usnesenia podbrezovskej konferencie závodných výborov.“ — Téz Pri zrode jednoty, Bratislava 1959, fotopříloha.

[81]

1944, 15. říjen. Podbrezová. — Rezoluce z konference závodních výborů, adresovaná Slovenské národní radě¹ v Banské Bystrici, s požadavkem zestátnění majetku nepřátel a domácích zrádců a přiznání práva závodním výborům spolurozhodovat v důležitých otázkách správy závodu.

Závodné výbory, ktoré sa sišly na pracovnej konferencii ako na prvej slobodnej porade robotníckych delegátov, prehlasujú:

Boj proti Hitlerovským bandám a ich bratislavským pomáhačom pokladáme za svoj boj. Zúčastňujeme sa ho v rámci celonárodného frontu, či už ako vojaci v armáde, či už ako partizáni alebo ako jeho bojovníci na svojich doterajších miestach v zázemí. Považujeme za potrebné

¹ Slovenská národní rada projednala rezoluci ve své plenární schůzi dne 20. října 1944. Výsledek byl ovšem dosti hubený, nutno však uznat, že po 20. říjnu neměl žádný orgán SNR čas ani možnosti k realizaci požadavků podbrezovské konference. Při projednávání rezoluce pronesl zástupce KSS významný projev, obsahující stanovisko KSS k obsahu rezoluce, mj. též k otázce vlastnictví výrobních prostředků v osvobozené republice. Otiskujeme plné znění části zápisu ze zasedání SNR, v níž se jedná o rezoluci podbrezovské konference.

„O 4. bode programu, t. j. rezolúcií konferencie závodných výborov, konanej dňa 15. októbra 1944 v Podbrezovej, adresovanej Slovenskej národnej rade — referuje pán Dr. Púll. K rozmnoženému textu rezolúcie. ktorú mal každý z prítomných, uvádza menovaný ešte tento dodatok:

»Požiadavky, ktoré sú rezolúciou konferencie závodných výborov postavené, sú postavené priamo dnešnou situáciou, potrebami nášho ozbrojeného boja proti okupantom. Nie je možné si predstaviť, že by všetky tie úlohy, pred ktoré nás stavia dnešná vojenská, politická a hospodárska situácia, boly splnené tým spôsobom, ako tomu bolo pred vypuknutím nášho povstania, že závod riadila správa alebo riaditeľstvo a robotníctvo sa venovalo len tým úkolom, ktoré vyplývaly z jeho zasadania vo výbore. V dnešnej mimoriadnej situácii je potrebná, či ide o evakuáciu závodu a jeho obranu, či ide o opatrenia bezpečnostné alebo o všetky tie otázky, s ktorými sa stretávame, keď chceme, aby prevádzka v závodoch nerušene i teraz pokračovala a aby nám nevznikala nezamestnanosť, spolupráca všetkého osadenstva závodu s vedením závodu a jeho iniciatíva pri riešení týchto otázok. Bolo by nesprávne povedať, že nie je teraz uprostred boja času na riešenie pomeru medzi zamestnávateľmi a zamestnancami. Naopak pribratie zamestnancov prostredníctvom závodných výborov k spolurozhodovaniu o všetkých dôležitých otázkach, s ktorými vedenie závodu zápasí, je práve predpokladom úspešného vedenia, nášho boja, ktorý môže byť úspešne vedený len vtedy, keď doňho zapneme a zmobilizujeme najširšie vrstvy.

Zivotná úroveň robotníctva nebola ani po našom politickom oslobodení podstatne pozdvihnutá a ani v blízkej budúcnosti nebude sa tak môcť stať v tej miere, ako by to bolo potrebné. Súvisí to s tým, že máme územie podstatne malé, že sme hospodársky izolovaní a že náš priemysel, ktorý má z veľkej časti charakter exportný, nemôže svoje výrobky speňažiť, ale musí pracovať na sklad. Práve preto je potrebné, aby robotníctvo dôkladne poznalo situáciu závodov a aby z vlastného poznania posúdili, nakoľko je možné jeho oprávnené požiadavky splniť v dnešnej situácii.

tento boj vystupňovať, zapnúť doňho všetky sily, zaangažovať všetky vrstvy nášho národa. Robotníctvo sa hlási do prvého radu bojovníkov za slobodu.

V tejto chvíli nesmie byť národ rozdelený. V tejto chvíli nesmie byť robotnícka trieda v závodoch, v ktorých svojimi rukami vytvára národné hodnoty, zatlačená do pozície triedy len pracujúcej, vykorisťovanej. Chceme sa zúčastniť spolurozhodovania o produktoch svojej práce a o prostriedkoch, ktorými pracujeme. Práva, ktoré sú závodným výborom vymedzené v zákone o závodných výboroch č.330 z roku 1920 Sb. z. a n. a v zákone o závodných a revírných radách č. 144 z roku 1920 Sb. z. a n. nepovažujeme za dostatočné.

Žiadame, aby bol vydaný nový zákon o závodných výboroch, ktorým bude závodným výborom ako rovnoprávnym partnerom s vedeniami závodov priznané právo spolurozhodovať o všetkých dôležitých veciach, týkajúcich sa správy závodu, nech je to otázka prijímania a prepúšťania zamestnancov, otázka mzdových, platových a pracovných podmienok, otázka obmedzenia a rozšírenia výroby, otázka cenová, otázky finančné, slovom, všetky dôležité otázky.

Tento náš požiadavok sa shoduje so záujmami celonárodnými, pretože tie ťažké problémy, s ktorými zápasí dnešné naše hospodárstvo, môžu byť zdolané len spoluprácou vedenia podniku so zamestnancami. Shoduje sa i s demokratickým chápaním účelu majetku: aby neslúžil prospechu jedného, ale aby bol spravovaný tak, ako to vyžadujú záujmy všetkých. Nakoľko nie je teraz možné vydať zákon o závodných výboroch, žiadame, aby bolo vydané nariadenie Slovenskej národnej rady, v ktorom by boli tieto otázky dočasne riešené.

Nestaviame otázku vlastníctva, považujeme však za potrebné, aby boli poštátnené podniky a majetok patriaci kapitálu nemeckému a maďarskému a majetok, patriaci všetkým zahraničným i domácim nepriateľom štátu.

Štefan Kušík v. r.
predsedajúci

Emil Peťko v. r.
predseda

Ferdinand Hoffmann, v. r.
zapisovateľ.

ASNR Bratislava. SNR 1944, zápis ze 14. zasedání SNR z 20. 10. 1944. Opis. — Též Pri zrode jednoty, Bratislava 1959, fotopříloha.

Zákon o závodných výboroch, ktorý bol vydaný ešte v roku 1920 nebol zrušený ani za Slovenského štátu. Možnosť voliť členov závodného výboru bola robotníkom odňatá a menovali ich politické úrady. Po našom politickom povstaní hodilo robotníctvo tento fašistický bratislavský zákon do koša a zvolilo si členov závodných výborov slobodne. Ale ani zákon o závodných výboroch nevyhovuje v dnešnej situácii a nemôže vyhovovať ani v budúcnosti. Jeho kritiku previedol aj časopis Ústredného združenia slovenského priemyslu „Hospodárstvo a právo“, ktorý konštatoval, že zákon je polovičatý vo svojich úmysloch a nejasný vo výrazoch. Potrebné je vydať nový zákon, ktorý by vyhovoval dnešným požiadavkám aj robotníctva aj nášho celonárodného odboja a ktorý by rešpektoval už tú skutočnosť, že Československo bude skutočne nové, ľudové, že jeho demokracia bude prehĺbená, že to nebude len demokracia politická, ktorá dovolí robotníctvu slobodne voliť závodné výbory, ale že tieto závodné výbory dostanú širokú kompetenciu. Musí v ňom byť rešpektovaná zásada, že vlastníctvo prostriedkov výroby neostane súkromné a prisvojovanie hodnôt plynúcich z práce neostane individualistické. Že naše podnikanie nebude vytvárať triedu kapitalistickú, ktorá vlastní kapitál a prenajíma robotníka len ako pracovnú silu a vytvára tak dve triedy — vykorisťujúcu a vykorisťovanú. Výroba v závodoch je kooperáciou všetkých pracovných síl, je spoločenská. Vlastníctvo výrobných prostriedkov má byť tiež spoločenské.

Je možné, že pri vypracovaní nového zákona o závodných výboroch stretneme sa s mnohými ťažkosťami a že ho nebudeme môcť vypracovať skôr, než bude vyriešená práve otázka vlastníctva, otázka poštátnenia veľkých podnikov. V tom prípade bude potrebné, aby Slovenská národná rada nariadením dočasne riešila tieto otázky a normovala novú, širokú kompetenciu závodných výborov.

Pôjde v celku o legalizovanie už terajšieho faktického stavu. V mnohých závodoch vedenia podnikov so závodným výborom riešia už spoločne dôležité problémy, pretože robotníctvo chce prevziať zodpovednosť a riaditeľstvo nechce zodpovednosť niesť samo.«

Pán Dr. Lettrich navrhuje túto rezolúciu vziať na vedomie. Pán Dr. Šrobár dokladá, že SNR vo svojich složkách: občiansko-demokratickej i komunistickej strane, bude musieť uvažovať, či nariadením alebo akým iným spôsobom má sa požiadavke robotníctva, uvedenej v spomenutej rezolúcii, vyhovieť. Vec zaslúži si uváženia, prípadne aj Predsedníctvo SNR musí sa ňou zaoberať. Prosí prítomných, aby toto vzali na vedomie.“ (ASNR Bratislava, SNR 1944, zápis ze 14. zasedání SNR, konaného 20. 10. 1944.)